

Effektrapport 2019

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige

Organisationsnummer: 802006-1126

Bakgrund och mål

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige är en ideell miljöorganisation med fokus på vilda fåglar.

Förutom fågelskyddsarbete är föreningen engagerad i fågelforskning, huvudsakligen med inriktning på forskning som bidrar till förståelse av faktorer som påverkar populationsförändringar och som därmed kan användas i fågelskyddsarbetet. Fågelskydd bedrivs i både stora och små projekt, och till vår hjälp har vi många volontärer – som alla bidrar till biologisk mångfald och gör oss till en stark röst för naturen.

Vidare har BirdLife Sverige som en tredje huvuduppgift att sprida kunskap om och intresse för fåglar till medlemmar och allmänhet. Fågelskådning är en friluftsaktivitet som gynnar folkhälsan, och ökat intresse för fåglar stärker opinionen för långsiktigt fågelskyddsarbete.

Organisatoriskt sammanhang

Vi är en demokratiskt styrd ideell förening som verkar såväl nationellt som internationellt för att skydda och utforska fågellivet samt sprida och underhålla intresset för fåglar. Föreningen grundades 1945.

Vi ger ut två tidskrifter, medlemstidningen Vår Fågelvärld och Ornithologica, som publicerar forskningsrapporter kring fågelfaunan. Föreningen driver också Ottenby fågelstation på Ölands sydspets. Förening har tre grundpelare: fågelskydd, fågelintresse och fågelforskning.

Vi verkar också genom våra regionalföreningar och lokalklubbar och tillsammans är vi ca 30 000 medlemmar. Föreningen bygger på ideellt arbete vilket gynnar såväl fåglarna som samhället.

Föreningens högsta beslutande organ är den årliga riksstämman där regionalföreningarna har rösträtt i förhållande till hur många medlemmar de har i sin region. Även enskilda

medlemmar är välkomna att delta, men utan rösträtt. En eller flera regionalföreningar eller minst fem enskilda medlemmar kan gå ihop och välja att lämna in en motion som avhandlas på riksstämman. Riksstämman väljer en styrelse vars uppgift är att ansvara för verksamheten på ett övergripande plan. Styrelsen ansvarar för att den anställda föreningschefen leder den dagliga verksamheten utifrån beslutad verksamhetsplan och sätta riktlinjer.

BirdLife Sverige ingår i ett internationellt partnerskap för fågelskydd

BirdLife International är världens största naturvårdspartnerskap. Tillsammans ingår 120 BirdLife-partners över hela världen – normalt en per land eller territorium. Varje partner är en oberoende ideell, icke-statlig miljöorganisation.

BirdLife International drivs av övertygelsen om att arbete lokalt med länkar till nationellt och internationellt arbete och samarbete är nyckeln till att upprätthålla den globala biologiska mångfalden.

Organisationen är allmänt erkänd som världsledande inom fågelskydd. Allt fågelskyddsarbete vilar på en sund vetenskaplig grund som bygger på återkoppling från egen forskning, fågelskyddsprojekt och fältarbete såväl som på de senaste forskningsrönen från universitet och institut. Detta gör att organisationen kan genomföra framgångsrika bevarandeprogram för fåglar och natur. BirdLife-partnerskapet har 6 regionala koordineringskontor och ett globalt kontor i Cambridge, Storbritannien. BirdLife Sverige har succesivt ökat sitt engagemang inom BirdLifes arbete i Europa.

Strategier för att uppnå våra mål

Forskning

Samordning av inventeringsinsatser: Utan ideella insatser från föreningens medlemmar skulle fågelrapporteringen på Artportalen, som är det statligt ägda rapportsystemet för allehanda organismgrupper, stå sig slätt. Vi lägger ner mycket tid och resurser på att utbilda medlemmar i rapportsystemet och just nu arbetar vi med att genom våra regionalföreningar få in rapporter av särskilt värde, t ex rödlistade arter och arter som omfattas av fågeldirektivet, för att öka den naturvårdande nyttan av systemet.

Resultat: På regional nivå samlas data i årliga fågelrapporter, och på nationell nivå i publikationen Fågelåret. Under året genomfördes riktade inventeringsinsatser över hela landet i en omfattande inventering av berguven. Till vår hjälp i detta projekt hade vi många engagerade fågelskådare, men här kunde också allmänheten hjälpa till! Dessa

underlag utgör grund för påverkansarbete och insatser. Vidare genomfördes nationella inventeringar kring våtmarker och sjöar.

Ottenby fågelstation: Vår verksamhet vid Ottenby fågelstation har bedrivits sedan föreningen bildades, dvs i 75 år. Den ringmärkning och forskning som bedrivs där är ovärderlig och ligger även till grund för material som publiceras av olika universitet vilka också förlägger en del fältarbete hit. Den långvariga och metodiskt kvalitativa dataserie som samlats in har bidragit mycket till vår kunskap om fåglarna. Eftersom dessa data också går att använda till att studera fenologi kommer deras värde att öka allteftersom diskussionerna kring klimatförändringarna intensifieras.

Resultat: Under året genomfördes flera forskningsprojekt, bland annat ljusloggerstudier och flera parallella fågelinfluensastudier. Arbetet med produktion av en kinesisk ringmärkningsguide fortsatte under hela 2019. Under året färdigställdes ett nytt utrymme för att uppfylla de krav som ställs för att få hålla vilda fåglar i förvar under begränsad tid i forskningssyfte. När rummet blivit godkänt av myndigheterna kan vi framöver bedriva än mer kvalificerad forskning kring fåglars migration. Under 2019 har en förstudie bedrivits för att undersöka kapaciteten för att i en framtid utveckla Ottenby till att i högre grad bli ett forskningscenter för zoonosssjukdomar. Detta i samarbete med Regionförbundet och Linnéuniversitet.

Fågelskydd

Stöd för och samordning av fågelskyddsarbete på lokal, regional och nationell nivå: Som riksförening efterfrågas vår expertis i många olika ärenden, både som stöd i kommunikation och som samordnare av fågelskyddsprojekt som genomförs över hela landet.

Resultat: Vi har de senaste åren fokuserat på informationsinsamling och genomfört inventeringsinsatser för att uppdatera Sveriges IBA, Important Bird and Biodiversity Areas. Dessa ingår i BirdLife Internationals system som syftar till att skydda de områden som är viktigast för att bevara ett rikt fågelliv över hela världen. Fågelskyddstjänstemannen leder arbetet med att tillsammans med regionalföreningarna uppdatera organisationens databas, varifrån uppgifter också hämtas av svenska myndigheter i arbetet med avsättning av skyddade naturområden i Sverige. Vi utgör vidare officiell remissinstans när det gäller fågelskydd och naturvård, och tvingas ibland delta i domstolsprocesser när vi anser att svensk miljölagstiftning inte följs. Under 2019 författade BirdLife Sverige 64 remissvar och yttranden gällande bl.a. vindkraftsanläggningar, kraftledningar, torvtäkt, jaktfrågor, miljöövervakning, havsplanering och fiskereglering.

Policyarbete: Under 2019 fastslogs föreningens nya principprogram för fågelskydd och naturvård. Dokumentet speglar översiktligt vad BirdLife Sverige anser i olika

fågelskyddsfrågor, till stöd för såväl myndigheter som regionalföreningar och enskilda medlemmar, och ska ses som en viktig "rygggrad" i vår verksamhet. Inom ramen för vår ambition att vara en viktig påverkansfaktor i samhället har BirdLife Sverige startat en intern grupp som ska utveckla strategier för påverkansarbetet.

Resultat: Tre nya riktlinjedokument kopplade till fågelskydd togs fram under 2019, nämligen 1) riktlinjer för hänsyn till fågellivet i sjöar och vattendrag i samband med tävlingar med (snabba) båtar, vattenskotrar, "swimruns" och liknande, 2) riktlinjer för drönare, och 3) riktlinjer om biobränslen från skogs- och jordbruk.

Skogscertifiering inom FSC: BirdLife Sverige är medlem i certifieringsorganisationen FSC, Forest Stewardship Council. Certifieringen är ett sätt att höja ribban för den hänsyn till biologisk mångfald som skogsägare och skogsnäring frivilligt åtar sig. FSC rymmer också ett system för klagomålshantering, där externa intressenter har möjlighet att rikta kritik mot utförda skogsåtgärder som bryter mot FSC-standarderna.

Resultat: Under 2019 slutfördes vårt framgångsrika arbete med revideringen av FSC-standarderna. Det här är ett långsiktigt och tidskrävande arbete där vi fortsatt ställer höga krav för naturvärden i certifieringen.

Östersjöfåglar: BirdLife Sverige har sedan många år drivit ett projekt kring de skrântärnor som häckar i Sverige. Sedan 2012 har detta arbete intensifierats och ett särskilt forskningsprojekt kring skrântärnans födosöknings- och flyttmönster har inletts. Detta arbete har under 2019 utvecklats ytterligare för att öka förståelsen av orsakerna till artens tillbakagång samt hitta åtgärder för att stärka möjligheterna för populationens överlevnad. Vi har också påbörjat en utveckling av projektarbetet till att omfatta fler av Östersjöns hotade och sårbara fågelarter.

Resultat: De loggar och sändare vi under många år satt på fåglar i Östersjön ger fortsatt utdelning i form av data som under året gett oss möjlighet att kartlägga deras flytt under vinterhalvåret. Det mödosamma arbetet med att analysera data fortsätter samtidigt som nya fåglar har försetts med spårningsutrustning. Vi har också ökat kommunikationsinsatserna baserat på de data som kommer in.

Inventeringsarbete: BirdLife Sverige består bl.a. av en enorm kår idoga fågelinventerare, som inom vår förening kan samlas under ett gemensamt paraply. När intresse finns för en specifik art, eller grupp av arter, kan vi smidigt förmedla kontakter och mobilisera en organiserad verksamhet.

Resultat: Under 2019 genomfördes omfattande inventeringsinsatser inom artprojekt för stor- och smålom, kungsörn, jaktfalk, pilgrimsfalk, vitryggig hackspett och backsvala. Riktade och lokala studier gjordes på strandängsvadare, ängshök och ortolansparv, samt mer generella inventeringar av specifika biotoper, såsom våtmarker, strandängar och skog.

Strategi fågelintresse

Vinterfåglar inpå knuten: Vårt största publika arrangemang är den årligen återkommande vinterfågelräkningen kallad "Vinterfåglar inpå knuten". Under 2019 slog vi rekord i antal deltagare och fick in rapporter från 21 500 rapportörer.

Resultat: ett ökat medlemsunderlag som därigenom ger oss ökade möjligheter att arbeta för fågelskyddet, samt stort massmedialt genomslag.

Naturpedagogiska dagar: Sedan några år strävar vi efter att nå ut till barn och ungdom genom att arrangera naturpedagogiska dagar, en aktivitet som vänder sig till skolor i närheten av Falsterbo och vid Hornborgasjön. Arrangemanget är gratis för deltagarna och vi menar att upplevelserna de får hos oss ökar lusten och förmågan att vara mer utomhus i skolornas vardagliga arbete

Resultat: Under 2019 har vi med stöd från Svenskt Friluftsliv ytterligare ökat våra satsningar på naturpedagogiska dagar och byggt upp en kunskaps- och materialbas med stöd av pedagoger och volontärer. Särskilt har vi satsat på att utbilda volontärer i att handleda barngrupper.

Friluftsupplevelser: Under 2019 har vi fortsatt ökat kommunikationen och marknadsföringen kring de utflykter och arrangemang som anordnas centralt, regionalt och lokalt. Vi har ökat användningen av sociala medier och hemsida som verktyg för att sprida informationen.

Resultat: Det är svårt att mäta det ökade antalet deltagare på utflykter, sådan återrapportering saknas ännu. Däremot ökade vår Facebook-grupp "Fåglar inpå knuten" igen och firade 75 000 medlemmar under årets senare del.

Kapacitet och kunnande

Föreningen samlar den tyngsta expertisen inom ornitologin bland sina medlemmar, volontärer och anställda. Till vårt förfogande har vi ett kansli för att hantera löpande administration och ekonomi. Vår fågelskyddstjänsteman är disputerad biolog med lång erfarenhet av att hantera bland annat exploateringsärenden och ornitologisk forskning. På Ottenby fågelstation har vi också en utbildad biolog med tjugoårig erfarenhet av ringmärkning och studier relaterade till fågelflyttning.

Utvärdering, mätning och uppföljning

Vår verksamhet är bred och innefattar många olika projekt där vi mäter och följer upp på olika sätt beroende på behovet. Sammantaget så gör vi en övergripande uppföljning varje år när vi samlar in material och resultat från årets verksamhet till den årliga verksamhetsberättelsen. Vi tittar på både måluppfyllnad och resultat och korigerar utifrån detta verksamhetsplanen för nästkommande år. Vissa saker hos oss, fåglar t.ex., är lätta att

mäta i siffror, både antal och frekvens är något som mäts konstant. Andra mål är svårare att mäta, t.ex. ökat intresse och medvetenhet hos allmänheten, påverkansarbete som ofta är långsiktigt och om en kampanj har fyllt sitt syfte. Vi planerar för fler enkäter för att kunna följa upp vårt arbete bättre.

Hur vet vi om vi uppnår resultat?

Konkreta resultat är lätta att följa, en inventering ger lättlästa data som kan användas till flera olika saker, en monterad gps-logger ger oss en perfekt färdplan över hur skräntärna flyttar och en återställd våtmark ger på kort tid ökad biologisk mångfald som är lätt att se med blotta ögat.

Men att påverka människor till att bli medvetna om allt vi faktiskt gör för naturen, hur viktigt det är att många bidrar till vårt arbete, att våra budskap och ibland akuta rop på aktion når hela vägen till beslutsfattarna, det är inte lika självklart att resultatet står klart att läsa. Våra långsiktiga mål utvärderar vi årligen och utefter vad som är gjort och vad resultatet blir så reviderar vi och uppdaterar våra aktiviteter.

Vår vision - En ljus framtid för fåglar och människor.

I allt vårt arbete så genomsyras även de små aktiviteterna av vår vision. Fågelskydd, forskning, ett ökat intresse och vårt påverkansarbete, alla bitarna är lika viktiga för att vi ska nå längre. För att vi alla ska kunna njuta av fåglarna och naturen, för all framtid.